

Asia: VN/9952/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot muutosehdotuksista

-

Huomiot tiedoksiantoa koskevista ehdotuksista (18-19 b §:t)

-

Huomiot sähköisen asiakirjan saapumista määräajassa koskevasta ehdotuksesta (11 §)

-

Muut huomiot

-

Huomiot soveltamisalan muuttamista koskevasta ehdotuksesta esitutkinnan ja poliisitutkinnan osalta

-

Huomiot oikeudenkäymiskaaren (erit. OK 11:3) ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain prosessiosoite- ja tiedoksiantosäätelyä koskevista ehdotuksista

-

Muut huomiot koskien oikeudenkäymiskaarta ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia

-

Huomiot oikeudenkäyntimaksun porrastusta koskevasta ehdotuksesta hallinto- ja erityistuomioistuinten osalta

-

Esityksessä on arvioitu ehdotettavien muutosten perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia, yritysvaikutuksia ja viranomaisvaikutuksia. Onko esityksessä otettu huomioon tältä osin keskeisimmät vaikutukset? Arvioitko muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei ole tunnistettu?

-

Muut huomiot

uomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi.

Yhtenä Suomen Asianajajien sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Suomen Asianajajien oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Suomen Asianajajat pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus- ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia. Pyydettyä lausuntona Suomen Asianajajat esittää seuraavaa.

Suomen Asianajajat pitää yleisesti ottaen erittäin hyvänä sitä, että tehokkaita digitaalisia ratkaisuja edistetään myös oikeudenhoidossa.

Digitalisaatiokehitykseen liittyy kuitenkin myös haasteita, mukaan lukien digitaalisiin liittyvät ongelmat sekä mahdolliset tietoturvaan ja palvelun saatavuuteen liittyvät haasteet. Suomen Asianajajat toivoo, että jatkovalmistelussa kiinnitetään erityistä huomiota näihin seikkoihin.

Suomen Asianajajat toivoo erityisesti arvioitavan sitä, voiko esitys vaarantaa etenkin heikommassa asemassa olevien oikeusturvaa. Voi olla useampia sellaisia henkilöryhmiä, kuten ikäihmiset, jotka eivät ole riittävän digitaalisia, eivätkä välttämättä osaa seurata sähköistä kanavaa pitkin tulevia tiedoksiantoja. Toisaalta on myös ihmisryhmiä, jotka eivät elämäntilanteensa vuoksi kiinnitä riittävää huomiota sähköisiin tiedoksiantoihin, jolloin tiedoksiannot jäisivät huomaamatta toisin kuin perinteinen kirjeposti.

Suomen Asianajajat katsoo, että näitä riskejä minimoimaan tarvitaan laajan viranomaistiedotuksen lisäksi koulutusta ja neuvontaa järjestelmien käytöstä.

Mitä henkilötietojen suojaan ja tietoturvaan tulee, toimiva digiratkaisu on lähtökohtaisesti parempi ja turvallisempi vaihtoehto kuin kirjeposti. Toisaalta digipalveluihin liittyy tietomurtojen riski sekä riski käytettävyyteen vaikuttavista häiriöistä. Ehdotetussa järjestelmässä nämä riskit kohdistusivat hyvin laajaan joukkoon suomalaisia. Viranomaisen rekisterit ja sähköiset viestintäkanavat ovat myös kiinnostavia ulkopuolisten hyökkäysten näkökulmasta. Näistä syistä järjestelmän tietoturvaan ja saatavuuteen on kiinnitettävä erityistä käytännön huomiota. Lisäksi Suomen Asianajajat tuo esiin, että palvelukatkot tai muut häiriöt käytettävyydessä eivät myöskään saa johtaa esimerkiksi

määräaikojen kulumiseen tai muihin oikeudenmenetyksiin. Lainsäädännössä tulisi huomioida poikkeustilanteet.

Suomen Asianajajat kiinnittää myös huomiota tiedon säilytysaikoihin. Ehdotamme, että asian jatkovalmistelussa arvioidaan tarkemmin, onko viiden vuoden säilytysaika riittävä kaikissa tilanteissa (esimerkiksi pitkissä viranomaisprosesseissa).

Uudistuksella oikeuslaitoksessa mahdollisesti aikaansaavat mahdolliset säästöt tulisi Suomen Asianajajien näkemyksen mukaan käyttää oikeuslaitoksen kehittämiseen, eikä niiden tulisi johtaa pienemmän budjetin allokoimiseen oikeuslaitokselle.

Lisäksi vaikka uudistus vähentäisikin haastemiestiedoksiantojen tarvetta, riittävät ja tehokkaat haastemiesresurssit tulee turvata, eikä uudistus saa johtaa siihen, että nämä resurssit leikataan minimiin.

Enne Heidi
Suomen Asianajajat